

M - L Hareketin Analizine Katkılar ve Örgütün Anatomisi -II-

Çevirenler

YANA FLOOR — TACISER BELGE

BÜROKRATİK-MERKEZİYETÇİ ÇALIŞMA TARZININ BATI ÖZELLİKLERİ

«Keskin» sol evreden bugünkü duruma (1968-71) geçerken hareketin içinde meydana gelen içsel değişiklikleri ele almadan önce M-L Hareketi ötekilerden ayıran örgütsel çalışma biçiminin bazı özelliklerine kısaca değineceğiz. Ancak, M-L Hareketin bu analizinden kendi başına bir örgüt teorisi çıkarmaya çalışmayacağız. Dolayısıyla, burada anlatılanlar yalnızca, yukarıda betimlediğimiz pratikçi ideolojinin örnekleri olarak düşünülmelidir. Başlıca amacımız bürokratik-merkeziyetçiliğinin işleyiş biçiminin tam bir tablosunu çizmekten çok, bunun gerçekte neler ima ettiği konusunda fikir vermektir.

İÇSEL ÇELİŞKİLERİN GİZLİ TUTULMASI

«AKP/RU, demokratik merkeziyetçiliği, SBKP, ÇKP ve AEP geleneğine göre uygular, 'İçeride tartışma, dışarıda birlik' ilkesini önemle benimser. KAG'nin* bu konuda farklı görüşleri vardır, onlar en temel sorunların bile açık tartışılmasını isterler.» (1973 baharında RU ile KAG üzerine yapılan tartışmadan sonra yayınlanan karardan alınmıştır.)

Bu karara göre, siyasî ayrılıklar üzerine açık tartışma «sözlerle eylem arasındaki bölünmenin sistemleştiği bir parti»nin ortaya çıkmasına yol açar ve «dışarıda, üyelerin birbirinden ayrı çizgiler için mücadele etmesini» mümkün kılar. (Aynı belge)*

AKP liderleri bu korku yüzünden, kelimelerle eylem arasında zaten bir ayrılık varsa bunu gizlemenin boşuna bir çaba olduğunu görmezler; ayrılık, kabul edilmiş siyasî çizginin pratiğe dökülmesinde, üyelerin pratiğinde nasıl olsa kendini gösterecektir. Eylemde birliği yaratan koşul, ideolojik temelde birleşmiş olmaktır, buna ancak yoğun siyasî tartışmayla varılır. Parti birliğini koruma kaygısından uzak, Marksist-Leninist terimlerle yapılacak açık bir tartışmaya izin verilmelidir. Ancak o zaman bilinçli işçilerin partiyi denetlemeleri mümkün olabilir ve sınıf mücadelesinde partinin karşılaştığı güç sorunların doğru bir biçimde ele alınması garantilenmiş olur, ayrıca parti dışındaki devrimcilerin de bu tartışmalardan bir şeyler öğrenmesi imkânı doğar.

Bu ilkelere uyulmazsa, tartışmalar içsel, döngüsel bir atmosferde yozlaşıp kolaylıkla ilkesiz kavgalara dönüşebilir; tartışanların nesnellik ve dar dürüstlükten uzaklaşmamalarını sağlamanın bir yolu da tartışmanın herkesin gözü önün-

* KAG: bu yazıyı yazan grup (Komünist İşçi Grubu).

* AKP teorik tartışmalar konusunda demokratik merkeziyetçiliği benimsediğini söylerken, legal parti olduğunu unutarak, daha çok demokratik merkeziyetçiliğin illegal koşullarda aldığı biçimi savunuyor. Türkiye'de de, bu açık tartışma fikrini fazla «liberal» bulacaklar vardır. Biraz aşağıdaki Lenin alıntısını okumak yeterli.

de yapılmasıdır. Her şey gizli olunca, partinin üzerinde hiç tartışılmamış bir çizgiyle ortaya çıkılabilir ve halkın da bundan tamamen habersiz olması kabildir.

Açık tartışma olursa ansızın bir «çizgiler keşmekeşi»nin doğacağına inanmak, sorunu yapay bir biçimde koymak olur. Bu, bugün AKP/RU'da teorik tartışma yapılmadığı için gizli bir çizgiler «keşmekeşi» olduğu anlamına geliyorsa kabul edebiliriz. Ama partide *yaşayan ve yapıcı* bir Marksist tartışmanın varolmasının bir çizgiler keşmekeşi yaratacağına inanmak, akılcı teorik tartışmanın, siyasî birlik ve güçlülüğün kaynağı olduğuna güvenmemek demektir. Bu tür tartışmalara (yani M-L Hareket içinde yapılan kısır tartışmalardan farklı olarak) ne kadar çok insan çekilirse, kitleler içinde birlik de o kadar güçlenir: «Parti ve onun ortak taktiği üzerinde konuşmalar, münazaralar, tartışmalar zorunludur. Bunlar olmazsa kitleler çözülür, üzerinde birleşilmiş kararlar alınmaz. Sonuçta eylemde birlik sağlamak da imkânsızlaşır.» (Lenin Collected Works 19. cilt. s. 346)

AKP İdeolojisinde teori ve pratik birbirinden koparılmıştır. Merkez Komitenin karar ve direktifleriyle örgüt yaratılabileceğine —«sınıf düşmanının üzerine sıkılmış bir yumruk gibi inilebileceğine»— inanılır. O halde liderlere güven ya da «bağlılık» sorunlarının örgütü bir arada tutmak açısından belirleyici önemi olduğuna şaşmamak gerekir.*

SOSYALİSTLER ARASI ÇELİŞİKLER ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

Yukarıda anlatılanlar doğal olarak, M-L Hareket içinde ya da genel olarak sosyalistler arasındaki çelişkilerin onlar tarafından nasıl anlaşıldığı sorunuyla da ilintilidir. M-L Hareketin bu konudaki anlayışının temeli pratikçi ideolojidedir; M-L Hareketinin bu yanlış anlayışının özü, bugünkü konumda sol içinde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan anlaşmazlıkları, tüm sosyalistler için *kollektif bir öğrenme süreci olarak* görmemelerinden, yani, sosyalist hareketi bir bütün olarak toparlayacak bir süreç olarak görmemelerinden ileri gelir. Onlar bu anlaşmazlıklara örgüt açısından, doğrudan doğruya kendi örgüt çıkarları açısından bakarlar. Böylece AKP liderleri her zaman hareketin eleştirilerine *kompro* gözüyle bakacak, hareketi yıkmaya yönelik daha büyük *planların* parçası olduğundan kuşkulanaacaktır.* Bütün hayatı dost-düşman ilişkisi açısından yaşarlar. Bu nedenle, M-L Hareket içinde ortaya çıkan çelişkilerde, iç bunalımlarda ya da doğru siyasî mücadele ve taktiğin saptanmasında ortaya çıkan sorunları anlama imkânından yoksundurlar. Dolayısıyla M-L Hareket muhalefet arasında örgütsel bir bölünme olur olmaz her şeyin düzeldiği; hareketin «oportünizm»le mücadele-den daha «güçlü» ve «tek vücut» halinde çıkıldığı şeklinde bir mantık yürütme eğilimi vardır.*

ÇELİŞİKLER VE SORUNLAR PARTİ ÜYELERİNDEN GİZLENİR

AKP/RU içinde hayatın bir bakıma açık olduğunu düşünebiliriz. Ama bu bir yanılsamadır ve bundan kurtulmak güçtür; çünkü kendilerinden sır saklananlar bunu hiçbir zaman bilmezler. Ne var ki AKP/RU içinde sır saklama uygulama-

* Bu tavır Türkçe'de «feodal ilişki» deyiimiyle anlatılıyor. Bir önderin kişisel dehasına, kahramanlığına, içtenliğine, v.b. güvenen militanlar onun çevresinde toplanır ve sözlerinin teorikle uygunluğunu düşünmeden kabul ederler. Önder, onları okuma ve düşünme zahmetinden kurtarır. Bu gibi bağlılıklar çözülürse genellikle kişisel, ahlaki nedenlerle çözülür.

* Bizde de her muhalif, karşı-devrimci, çoğu zaman da ajan olur. Ama koskoca Çin, Lin Piao olayını böyle açıkladıktan sonra bir fraksiyonun aynı şeyi yapmasına şaşmamalı.

* Bu da anlamını yitirmiş bir klişe olarak hep ağızımızda. Bugün Türkiye'de bu anlamda büyük «arınma»lardan geçmemiş grup veya parti yok. Durmadan bölünerek «güçlendiğimiz» halde nedense hep aynı yerde sayıyoruz.

ması çeşitli düzeylerde vardır ve merkez komite «her şeyi bilen» en yüksek düzeydir. Örneğin merkez komitenin genel kurul toplantısından sonra yayımlanan bildirilerde, oturumların tutanaklarına hiç yer verilmez, böylece orada olup bitenleri anlamak imkânsızdır. Liderler arasındaki çelişkilerden hiç söz edilmez. Bu, üye kitlesi karşısında merkez komitenin birleşmiş bir blok gibi ve «kritik durumlarda» tüm otoritesini terazinin kefesine koymaya hazır bir görünümü olduğu anlamına gelir. Böyle bir uygulamadan ve merkez komite üyelerinin kimliklerinin bilinmemesinden ötürü* tüm merkez komite kurumu bir esrar perdesi altında gizlidir. Örgüt içinde tek legal ve gizli fraksiyon merkez komitesidir.

Hareketin karşılaştığı sorunlar, üyelerin şevki azalmasını kaygısıyla gizli tutulur. Öte yandan olumlu işler kuvvetle vurgulanır. Böylece üyeler, mücadelenin gücü konusunda gerçeğe uymayan izlenimler edinirler. Bu nedenle kimi zaman, özellikle kendi bölgelerinde işlerin kötüleştiğine inanmaları kolaylaşır, çünkü öteki bölgeler hakkında hiçbir bilgileri yoktur.

KONGRE VE KARARLAR HAKKINDA BAZI NOTLAR

Hareketin içindeki gerçek havayı yansıtan bir ayna olması beklenen kongre yalnızca Merkez Komitenin dileklerini yansıtan, alkışçı bir topluluk olarak gelişti daha çok. Herkes yığın yığın öneriler verebilir, yeni bir Merkez Komite için bir sürü aday gösterebilir ya da kongre için delege gösterebilir. Bütün bunlar demokrasi görünümünü yaratır. Ama bir gruptan seçilen delegeler öteki gruptan kimlerin seçildiğini öğrenemediği için, kongrede belirli birtakım siyasî platformlar için bloklaşmak tamamen imkânsızlaşır. Bu noktada Merkez Komite atomize olmuş bireyler kalabalığı karşısında tek bir ortak blok olarak çıkar. Bu bireyler daima Merkez Komite'ye «güveneceklerdir» çünkü kendileri hiçbir olayı yeterince bilmezler. Böylece kolaylıkla «hep birden» alınan kararlar ortaya çıkar. Kongre ve genel sekreterliği saran atmosfer, bu kuruluşların daha sonra esrarlı bir biçimde, «Mao Zedung düşüncesinin büyük bir okulu» olarak görünmesini sağlar.

Aslında kongredeki tartışmalar, taban seviyesindeki basit tartışmalardan daha az gerçekçi ve daha genel düzeydedir. Kongreden sonra hiçbir zaman *kongre tutanakları* üyelerin eline geçmez, bütün bilgileri Merkez Komite'den gelen «özetler» ya da duygusal nutuklardır. Önemli sorunlar üzerinde karar verilmez, bu iş Merkez Komite'ye bırakılmıştır. Böylece birdenbire *Klassekampen*'de daha önce içeride tartışılmamış, karara bağlanmamış bir çok yeni çizgi ve görüş açısı ortaya çıkar.

Ayrıca yeni bir durum ortaya çıktığında temsilciler grubunu toplayıp, hareketin görevleri konusunda temel ilkelere dayalı bir değerlendirme yapmazlar.

Böyle temel ilke değerlendirmeleri kararlarının AKP ideolojisinde hiçbir yeri yoktur, kitlelerin bilgisi durumun Komünist örgüt tarafından yapılan Marksist analizinden değil, sadece pratikten gelir ve mücadele içindeki «fedakârlık» örneği gösterdiği ölçüde güven kazanır, ilerler. Teorinin işlevleri olan değerlendirme ve birçok kişiyi biraraya toplama unutulmuştur.

* Devrimci illegalite adına iyi bir yutturmaca bu da. Devrimci partiden çok Mafya'ya yakışan bu yöntem her türlü iç eleştiri imkânını zedeler.

SOLDAN SAĞA DOĞRU İÇ DÜZEYDE NELER OLDU?

1971 yılı M-L Hareketin gelişiminde birçok bakımdan dönemeç noktasydı. Daha 1970 yılında, siyasî çizgide ve örgütün tüm «üslûbunda» bir değişme başlamıştı; bu, iki yıl içinde tam bir sağa dönüşle son bulacak olan bir yeniden düzenlemeydi. «Sıradan halk» gibi davranmaya, halkla temas kurmaya önem verildi; Marksizm - Leninizm çalışmaları hâlâ ana görev olarak ilân edilmekle birlikte, hareket gittikçe daha çok «eylemlere» ve çeşitli «mücadelelere» yöneliyordu. Hareketin teorik dayanak noktasını kaybederek, gittikçe ilkesizleşerek sağa kayışının nedeni, mümkün olan en çok sayıda insanın üzerinde birleşebileceği talepler koymak, herkesin anlayabileceği bir dil konuşmak, «evcil» olmaktı.

Birçok hayalî ya da yarı hayalî «mücadeleler» arasında nihayet bir tanesi yeterince gerçekti. AET'e karşı direnme hareketi. Ve işte bu, kendilerini sürekli ve gerçek dışı bir inatla «halkın mücadelesinin önderi» olarak göstermekle, en ilkesiz bozgunculuğa yol açtı. M-L Hareketin, AET'e karşı mücadelede nasıl bir çizgi izleyeceği sorusu 1971'de önem kazandı ve çözüme bağlandı. Sonuçta, «Folkebevegelsen mot EEC»* hareketine kayıt olundu ve milliyetçilik ve ahlâkçılığın gemi azağına aldığı bir propaganda ve ajitasyona girildi. (Teorik olarak söylersek bu harekete «Maoist» unsurlar sol - Stalinist unsurları yenmiştir.)

SUF/MLG ve AKMED* tam tecrit olmaktan kaçınılmıştı ve AET'e karşı direnişte fedakârca ve büyük görevler başaranlar, M-L Hareketin direniş mücadelesinde «önder» ve «belirleyici» güç olduğu yanılsamasını yaşamaya devam ettiler. Maoizm'in körü körüne uygulanışı, bu kişilerin AET mücadelesine ilişkin olarak devrimci gelişmenin ilerlediği konusunda hayâl âlemine dalmalarına yol açtı; herkesten sürekli olarak «büyük eylemlere 'hazır' olmaları» isteniyordu; Sosyal Demokrat hükümet referandumun sonuçlarını geçerli saymayacak, parlamento legalitesinden koparak devrimci bunalım anını yaratacağı.* (Bu yanlış kehanetler, M-L Hareketin hiçbir zaman Sosyal Demokrasinin gerçek niteliğini ve işlevini anlayamadığını, o zamana kadar olan herşeyden daha kesin bir biçimde ortaya koyuyordu.) M-L Hareket bu direniş hareketine katıldıktan sonra Norveç toplum formasyonunu, siyasî sistemi ve devrimci bir politika izleme yollarını öğrenme fırsatını ele geçirmişti. Kısacası, sekte olmadan gerçekçi olunabileceği öğrenilebilirdi. Ama onların öğrendiği şey çok farklıydı. Onlar halkın önünde «gösteri yapma»yı, Marksist analiz ve perspektif denebilecek her şeyi rafa kaldırdıktan sonra «birleşebilecek olanları birleştirmeyi» öğrendiler; moral olarak öfkeli bir ajitasyonu (analitik ve «Leninist» yolu hiçbir zaman öğrenmediler - ne o sırada ne de daha sonra) öğrendiler, iyi taktikçi olmayı öğrendiler. «Teoriye» göre «denizde balık gibi yüzmesi» gerekenler, akıntıda pasif bir şekilde sürüklendiler ve aynı zamanda çabaladıkça kendilerinin «gerçekten», kitle hareketinin «öncü gücü» olduklarına inandılar. M-L Hareketin üyelerine bu oportünizmi yurtturmanın bir tek yolu vardı, o da AET direnişinde sıcak devrimci ihtimaller olduğuna inanmalarını sağlamaktı. AET direnişinin sınırları, referandumdan sonra da gizli tutuldu; % 47 oranında evet oyu almasına karşın sonuç «parlak bir zafer» olarak

* AET'e karşı halk hareketi. O sıralar Çin'in AET'i desteklediği bilinmediği için Maoist grup bu eyleme katıldı.

* AKMED: «AET ve pahlılığa karşı işçi komiteleri».

* «Faşizm»den daha küçük bir düşman Maoistlerin şanına yakışmaz. Anlaşıyor ki AET'e katılmak isteyen Norveçli Sosyal - Demokratların da hemen Faşistleşeceği, böylece de devrim-öncesi buhranın başlayacağı umulmuş. Oysa Sosyal-Demokratlar referandum sonuçlarını kabul ettiler ve mesele kapandı.

ilân edildi. AET direnişini gerçekte olduğundan daha büyük gösterme eğilimi, AET'ye karşı «sürekli cephe» adı altında olayın aylarca canlı tutulmasında da kendilerini gösterdi.

Bu gelişme 1971'de başlamıştı. Ama üyelerin büyük çoğunluğu için tartışma ve kesinlik kazanmış kararlar yoluyla bilinçli bir çizgi değişikliği söz konusu değildi. MLG'nin 1971 yılı yazında yaptığı 1. kongrede ve daha sonra, aynı yılın kasım ayında SUF (M-L)'in 2. kongresinde, bu kararlar son derece genel cümlelerle geçirilmiş, yorumu tamamen liderlere bırakılmıştı.*

Ne var ki, AET sorunundaki değişikliğe paralel olarak, Hareketin iç düzeyinde de tamamlanan bir değişiklik olmuştu. İşte, Hareketin dışa dönük politikasının giderek sağa kaymasına yol açan daha derindeki nedenleri aramamız gereken bir yer bu değişimdir.

Daha önce de anlatıldığı gibi, 1971'e gelene kadar ki «keskin sol» politika, az sayıda üyelerin sürekli olarak daha fazla işle görevlendirilmesi ve sıkı «iş ve görev ahlâkı»nın ne kadar iş yapacağı konusunda hiçbir sınır koymamasıydı. Hareket özellikle AET mücadelesinde dışa dönük kavga görevlerini, bilinçli olarak ana göre haline getirince bu güçleşti. Bir süre sonra bu politik etkinlik seviyesini, birçok kişinin siyasî pasifliğe düşmesini engelleyerek sürdürmek imkânsızlaşmıştı. Bu bunalım durumu (İçsel olarak «savaş komünizmi» deniyordu buna),* genel olarak Marksizm ve teorik çalışmanın bir yana itilmiş ve ikincil bir iş haline getirilmiş olmasıyla da artıyordu. Böylelikle, kendi yoğun eylemleri içinde gömülü olanlar, uzun vadeli siyasî perspektiften her geçen gün biraz daha uzaklaşıyorlar ve teorik temelde bir anlamı olmayan siyasî pratikle tabii ki «Hareketi yürütmek» imkânsız hale geliyordu.

Bu eğilimler liderlerce çok iyi anlaşılıp dikkatle değerlendirildi, 1971 yılına ait iç belgeler özellikle buna tanıklık eder. Sonuç olarak yönetici çevreler, tüm Hareketi «yeniden inşa etme» yönünde bir işe giriştiler. İçdüzeyde meydana gelen bu değişimleri ele almadan, M-L Hareketin tarihinde 1971'den bu yana meydana gelen değişiklikleri anlamak mümkün değildir.

YENİ ADAM TOPLAMA VE DALGALANMA*

İç hayatın yeniden inşa edilmesi, halktan sekterce tecrit edilmiş olmaya karşı savaş ilânıyla başladı. «Yeniden düzenleme» mücadelesi diyorlardı buna bildirilerinde. Bu düzenlemeye göre kendi aralarındaki toplantıların süreleri kısaltıldı ve seyrekleşti, mecburî çalışmalar ve iş belgeleri de azaltıldı. Yalnız biz burada, verilen kararlar üzerinde durmaktan çok uzun bir süre içinde gerçekten ne olduğunu ve bunun tüm örgütün niteliği üzerindeki etkilerini ele alacağız. Bu çalışmada görevlerinin azaltılmasına paralel olarak üyelik şartları da kolaylaştırıldı; yeni üye toplamak için ilkin gençlik örgütünde (SUF) daha sonra da MLG/AKP de kampanyalar açıldı. İlerlemenin en önemli ölçütü üye sayısındaki artışı - zaman zaman değişik yöresel gruplar arasında kimin daha çok üye toplayacağı konusunda yarışılıyordu. Bu ölçütü getiren —yeniden düzenleme ile ilgili her şeyde olduğu gibi— SUF/

* Bazı Maoist hareketler «legalite batağına» saplanmamak için legal parti kurmamayı tercih ediyorlar. Burada, popüler bir harekete katılıp sonra kendini legal bir parti içinde bulmakla sonuçlanan tipik bir «kendiliğindencilik» örneği görüyoruz.

* Birtakım şatafatlı deyimleri gerçek anlamlarından koparıp çarpıtarak kullanmak bütün küçük burjuva «devrimci» hareketlerinin ortak özelliği. Üniversite bahçesine «kurtarılmış bölge» demek gibi.

* Yanlış teorik temellere oturan bir hareket zorunlu olarak kendiliğindencilikçe mahkûmdur. Legal veya illegal olması, yanlışların niteliğinden başka bir şey değiştirmez. Örgütler veya fraksiyonlar arası rekabet varsa, nicelik, yani kimin daha çok adanı olduğu, başarının temel ölçütü olur. Nitelsiz niceliğin (nitelsiz nitelik gibi) bir avantaj değil, bir dezavantaj olduğu düşünülmez.

MLG'nin yönetim organlarıydı. Harekete yeni üye kazandırmayan eylemlerin ve cephe örgütlerinin başarısız olduğu düşünülüyordu; bu, yapılan çalışmalarda tabii ki bilinçli olarak gözetilen bir şeydi.

Giderek işte pasif kalan üyelerin örgütten atılma uygulaması kaldırıldı. Bunun sonucunda, örgütün dışında kalmalarının tek nedeni örgütte çok fazla görev verilmesi olan sempatizanların çoğunun artık üye olmasına yol açtı. Böylece hem partide, hem de gençlik örgütünde görece pasif üyelerin sayısı artmış oldu.* RU'da (Kızıl Gençlik) bugün üyelerin tamamen pasif olması mümkündür, yalnız 1 Mayıs'ta Hareketin gücünü göstermek için gösterilere katılma zorunluluğu vardır. Aynı şekilde ara sıra toplantılara katılmakla ve çok gerekli birkaç dış eylemde yer almakta AKP üyesi olunabilir. Bu adam toplama politikasının uzun vadede doğuracağı olumsuz sonuçlara insan gözünü yumsa da, bütün bu değişiklik kendini AKP içindeki tartışmalarda da göstermiştir.

«Birçok sol fikir hâlâ yaşamaktadır. Bunların en önemlisi aşağıdakidir: Ancak eğitim görmüş komünistler örgüte alınırlar. Peki, eğitimsizlik yüzünden okuma alışkanlığı olmayanlar, ağır iş koşulları yüzünden böyle fırsatlar eline geçmemiş olanlar ne yapacak? Onların işçi sınıfında kökleri olan siyasî görüşleri daha önemli değil midir?... Parti, sınıf bilincine ulaşmış bir proleter ve komünizm için savaştırmaya istekli her kadını kabul etmeli ve sonra *parti içinde* onlara *eğitim sağlanmalıdır*.»* (1. Kongre'den program ve kararlar. s. 139).

Bununla, «halkın» devrimci örgütlenmesinin kolay bir iş olduğunu söylemek istemiyoruz, yalnızca burada AKP'nin seçtiği çözümün «halkın mücadelesi»nde «önderliği» alacak olan ve «halkla birlik olan» bir örgüt olmak yolunda nefes nefese bir girişim olduğunu belirtiyoruz. (SV'dan gelen tehdidin, AKP liderleri de farkındalar.)

Fakat AKP'nin başarıya ulaşmasını engelleyen önemli bir nokta vardır. —özellikle işçiler arasında— AKP bunu anlayamadığı için, garip bir şekilde çözülmez çelişkilere takılıp kalır. Parti ne odur ne budur - ne iyi eğitim görmüş kadro örgütüdür, ne de düşük eylem düzeyiyle geniş, proleterleşmiş bir örgüt. Bunun yerine parti bu iki tip örgütün en olumsuz niteliklerinin bir karışımıdır. Sekterlik ve dogmacılık yürürlükte, teori düşmanlığıyla, saf ahlâkçılıkla karışmıştır, örgütün pasifleştiren ve durgunlaştıran bir gelişme hâkimdir.

Düşürülen eylem düzeyi sayesinde çok adam toplamanın mümkün olmasıyla örgütün etkisi eskisine oranla artmamıştı. Sağa* dönüşle birlikte eylemlerde de bir değişiklik görüldü. Yoğun bir eylemcilikten (gösteriler vb.) bugünkü daha sakin, geniş «halk cephe»ni ana hedef alan legal etkinliklere döndü. Eskiden burjuva legalitesini yıkmak, Amerikan elçiliğine taş atmak haklı bir şeydi; ideolojiye göre faşistleşen burjuvazi ve tekelci kapitalizm *kendisi* bu legaliteyi yıktığı için Hareket, burjuva - demokratik hakları korumak üzere cepheye atılıyordu. Böylece Hareketin iç koşulları ile —eylem biçimleri ve üye sayısı— dıştaki siyasî pratik biçimleri arasında bir bağlantı olduğunu görüyoruz.

Her şeyden önce, anlamamız gereken nokta bu yeni siyasî çizginin gelişiminin üye sayısının hızla artmasına nasıl bağlı olduğu ve buna ilişkin olarak, taban düzeyinde artan bir

* Bu aslında bütün sosyalist partilerin bir sorunudur ve kolay kolay çözülmesi beklenemez. Kitle partisi olmak isterken şekilsiz bir yığın haline gelmek ya da bir kadro partisi olmak isterken kitleden kopmak tehlikeleri her zaman vardır. Çözüm herhalde ikisini birleştirmek ve bilinçsiz üyeleri ciddi eğitimden geçirerek kadroya almaktır. Ama bunu yapması, söylemesi kadar kolay değil elbette.

* Söz olarak yanlış değil bu; sorun, ne biçim bir eğitim sağlandığı.

* «Sağa» dönüş derken, legal etkinliğin sağ sapma olduğu kastedilmiyor. Ama Hareket kendisi legalizmi «sağ sapma» olmakla suçlarken, ülkede bir değişiklik olmadan legal parti haline geldiğine göre, bu yenilik kendi ölçülerine göre «sağa dönüş» sayılır.

değişkenliğin, yani üyeler arasında gittikçe artan sürekli bir dalgalanmanın, nasıl ortaya çıktığıdır. Bu dalgalanma 1971'den sonra gerçek Marksist bir eğitimden geçerek gelen üye sayısının sürekli olarak azaltılmasının bir sonucuuydu. Dolayısıyla üyelerin çoğu devrimci işler için «keskin»lik etkisinden yoksundu; oysa bu, örgütün sol evresinde karakteristik bir nitelikti. Bu büyüyen dalgalanma kendisini yalnızca, bazı üyelerin kısa süre içinde örgütün bırakmaları sonucunu doğurmakla kalmıyor, bir çoğunun, kısa bir süre güçlü aktivistlikten sonra pasifliğe saplandıkları halde üyeliği devam ettirmeleri biçimine de bürünüyordu.*

Adam toplamaya ilişkin bir başka önemli nitelik, üye olmak için *gerekli amacın değişmesi* idi. Hareketin eylemleri gitgide yerel kavga görevlerine ve çeşitli «cephe»lerle yöneliyordu: AET, kültür, sağlık, köylü nüfusun şehirlere akımı vb. Bu şekilde Hareketin güçlerinin geniş bir alana yayılmasıyla —değişik önem derecelerindeki olaylar üzerine— tüm siyasî çalışma daha yerel ve daha dar görüşlü bir niteliğe büründü. Bu, birçok kişinin tek tek ve somut eylemler sonucunda, genellikle gelip geçici bir üyeliğe talip olmasına yol açtı. Bu şekilde gelen üyeler herhangi bir uzun vadeli Marksist görüşten yoksundu ve çoğu kez bunu kendileri de biliyordu. Böylece sık sık, Marksist eğitime ve içerde teorik tartışmalara başlanması konusunda yüksek sesle dile gelen istekler duyulmaya başladı ama bir sonuç elde edilmedi. Dolayısıyla hareket daha da pratikçi oldu.

Bu adam toplama politikası, siyasî eylemin yerel «çevre»ye yönelmesiyle birleşince, bugün Norveç'deki görece sakin gelişme içinde, kaçınılmaz olarak aşağıdaki duruma yol açtı: taban düzeyi küçük yerel gruplar ve sayısız «cephe örgütleri» halinde dağıldı ve hepsi kendi alanıyla sınırlı bol miktarda işle yüklendi. Böylelikle taban düzeyinde *ulusal ve genel* siyasî çizginin ne olacağını tartışıp geliştirme ihtiyacı duyulmaz oldu. Dolayısıyla her yerel birimin perspektifi birbirinden ve liderlerinkinden tecrit edilmiş oluyordu. Sonuçta üye kitlesi ile lider organları arasındaki ilişki gittikçe daha «serbestçe dalgalanıyor»du ve artık liderlerin izlenecek ulusal siyasî çizgi konusunda tek başlarına, Merkez Komite'nin dört duvarı arasında karar vermeleri, yalnızca doğal bir durum olmaktan çıkıp zorunlu bir hale de geliyordu. Ayrıca aşağıdan gelen tepkiler de buna bağlı olarak azalıyordu.*

Üyeler arasındaki dalgalanma da aynı biçimde işledi. Taban düzeyinde gittikçe, görece yeni gelmiş ya da dönem dönem etkin olan kişiler ağır basıyordu. Bu, toplu bilincin gelişmesini ve eski deneylerin kolektif halde bir araya toplanmasını önliyordu, çünkü deney geçiren üyelerin sayısı gün geçtikçe azalıyordu. Hareketin geçmiş tarihinde iyi kötü toplanmış deneyler bir sis bulutu içinde görünmez olmuştı. Aynı hatâları tekrar tekrar yapmanın ve siyasî safiyetin yeniden üretilerek Hareketin toplu halde yozlaşmasının maddî temeli budur.

Ne var ki, taban düzeyinde bulamadığımız *süreklilik* öğesini liderler katında bulabiliyoruz. Liderlerin ana kadrosu 5-6 yıl öncesiyle aynıdır. Bu liderler çevresinde bir basın *cihazı* kurulmuştur, yayımcılık, basımevi ve eğitim çalışmaları vb. Yönetici organlar, Bergen, Trondheim gibi şehirlerdeki yöre-

* Gerçek bir siyasî etkinlik üstüne kurulu olmayan kitle partisinde üyeler sorun yaratır. Kimsenin belli bir görevi yoktur, bazan birkaç bildiri dağıtılır, ya da sohbetle vakit geçirilir. «Gizli işsizliğe» çare bulmak için işe yaramaz komiteler kurulur. «İlçeyi süpürmenin de bir iş olduğu» söylenir. Bir yaygın «eylem» biçimi de pul yapıştırma- tır. Kısa zamanda bu durumdan memnun kalmayan daha atak üyeler gruplaşır, pasifizmin karıştı olarak «keskinlik» tavrı geliştirmeye başlar. «AKP'de bunun tersi süreç görülüyor: görece bir aktivizmden başlayıp mutlak bir pasifizmde son bulmak.

* Eski T.J.P. bunun bir örneğidir. Parti içinde sağlıklı bir kan dolaşımı sağlanamadığı için birkaç büyük şehir dışındaki örgütler tabula örgütü olarak kalmış, kendi yerel sorunlarına dalmışlardı. Tepede ideolojik ayrılıklar başgösterince tabanın buna olumlu bir yön vermesi mümkün olamadı. Örneğin Anadolu'dan Kongreye gelen bir delegé, «Altyapı, üstyapı diye tartışıyoruzuz; mesele altyapının da, üstyapının da sevgi ve saygısını kazanmaktır» diye konuşmuştu. Tabii bunun nedeni, o zamana kadar hiçbir ciddi eğitim yapılmamasıydı.

sel liderler ve bu basın cihazı bir arada M-L Hareketi tutan öğelerdir. Bu lider organlarında, değişik siyasî bölgelerde olup bitenler konusunda bilgiler toplanır, yürürlüğe konacak değişik siyasî çizgiler ve karşıt eğilimler değerlendirilir. Eski siyasî deneyler burada ciddi bir tavırla toplanır. Yeni siyasî çizgiler geliştirilirken ahlâkçılığa yer verilmez —bunlar taktikçi mantık yürütmesiyle sinikçe hesaplanır. Bu tartışmalardaki atmosferle dışarıda Hareketin karakteristik özelliği katıksız ahlâkçılık arasındaki karşıtlık böylelikle daha da çarpıcıdır. Tepede taktik yapmakla, taban düzeyindeki ahlâkçılık, karşılıklı olarak birbirlerini koşullayan, kilitlenmiş çelişkiler yaratır. Tartışmalar Merkez Komite'nin kapalı kapıları ardında yapılmasa bu çelişkiler olmazdı— sinik, taktik makyavelizm örgütsel olmalıydı* biçimsel olarak ahlâkçılıktan ayrı tutulmalıydı: bu iki siyasî düşünce biçimi aynı forumda yer alamazdı.

Hareketin dengede durması ve sürekliliği liderlere bağlı olduğu için, liderler arasında çelişkilerin belirmesi ölümcül bir tehlike olurdu. Birçok yeni ve deneyden geçmemiş üye, bütün çelişkileri liderler grubunda tartışıldığı şekilde tartışamaz. Liderler arasındaki gruplarda, denetlenemez hale gelen açık bir mücadele gelişir ve kolaylıkla yıkıcı sonuçlar doğurabilir; bu durumda kişisel ilişkiler ve ayrı ayrı bölge liderlerinin denetlenmesi hangi fraksiyonun kazanacağını belirler. (Bu çeşitten bir bölünme 1970 yılında İsveç'deki kardeş örgüt KFML'de görülmüştür) Liderler arasındaki yetenekli taktikçiler tabii bu *tehlike*'nin farkındadırlar —dolayısıyla Merkez Komite'nin kapalı kapıları ardındaki tartışma daima anlaşmaya varılana kadar sürüdürülür— (ya da azınlıkta kalan grup ayrılık konusunda susmayı kabul edene kadar). Bundan sonra da üyeler karşısına Merkez Komite adına tek çizgiyle çıkmış olur.

Taban düzeyinde teorinin işlevi liderler arasında olduğundan çok farklıdır. Liderlerle taban arasındaki uzaklık, teori ile pratik arasındaki kopukluğun bir ifadesidir. Üyeler için teori soyut, uzak ve ancak lider kadrolarının anlayabileceği bir şeydir. Örgütün ideolojik birlik içinde işlemesi artık durmuştur ya da daha doğrusu, liderlerin yazı ve konuşmalarda resmî olarak görünmesiyle birlikte ideolojik ve siyasî görünüm özdeşleşmiştir; üyeler ancak oylamalarda, değişik «cephe örgütlerinde» vb. siyasî birlik içinde davranırlar. Böylelikle her şeye karşın Marksist teorinin yayılması, daha çok Hareketin daha keskin ve «dogmatik» bir çalışma tarzı olduğu döneme raslar. Bir *bütün olarak*, Hareketin, ayrı ayrı kavga hareketlerinin uzun vadeli perspektif getirebilecek komünist bir öncü gibi görünmesi mümkün olmaktan çıktı. Hareket, Marksist teorinin toplayıcı, yol gösterici ve örgütsel işlevini görmekten uzaktı. Böylelikle, ancak kendini örnek göstererek «halkın mücadelesinin» yetenekli yöneticiler elinde ilerlediğini öğretebilirdi.

İÇERDEKİ TARTIŞMALARIN ÖZELLİKLERİ

Taban düzeyinde sorunlar ele alınırken Marksist yaklaşıma ne kadar az yer verilirse, liderlerin Marksist teoriyi yorumlama tekeli üzerindeki denetimleri de o kadar kolaylaşır.

* Burjuva dünyasında politika yapmak zorunda olan bir sosyalist örgüt «makyavelist» olabilir, ama burjuvaziye karşı politikasında. Oysa sol-ıçi rekabetin egemen olduğu bir ortamda en yakın düşman «öteki Sosyalistler» olduğu için, makyavelizm de bunlara, bir de bunların etkisinden uzak tutulması gereken hareketin kendi üyelerine karşı uygulanıyor.

Bu eğilim yerleştikçe, tartışmaları serbest bırakmanın da bir tehlikesi kalmaz. Liderler her zaman karşıt eğilimleri reddedebilir ya da —muhalafet güçlüyse— üyeleri muhalafete karşı birleştirebilirler. Şu son yıllarda «herkesin istediğini söylediği» sözde «geniş demokratik tartışma hareketlerine» sık sık raslanıyordu. Bu tartışmalar, aralarında potansiyel olarak muhalif kişilerin de bulunduğu üyelerin bir bölümünün bas-kısını gerekli kılıyordu. Böyle durumlarda, liderler, denetlenemeyecek bir muhalafetin gelişmesini göze almaktansa, gerçekte ilkeleri ve çerçevesinde tamamen kendilerinin karar verdiği, denetim altında tutulabilecek bir tartışma hareketi başlatmayı tercih ederler. Bu şekilde Hareketin eski keskin sol evresine göre, iç hayatında daha demokratik bir görünüşü vardır. Bu tartışmalar, yalnızca küçük, ikincil derecede önemli sorunların tartışılmasıyla sınırlanmıştır. Hareketin ana çizgisinin tartışılması liderlerin işidir. Sıradan üyeler çok emin değillerse doğal olarak eleştiriden kaçınırlar, çünkü Hareketin genel çizgisine bu tür eleştiriler yöneltmek o kişinin ayrılıkçı olduğu kuşkusunu yaratır. Şu halde, içerdeki tartışma organlarının bir niteliği de tartışmaya yapılan katkıların belirli sınırlar içinde tutmak ve dolayısıyla ana sorunlardan uzak durulmasını sağlamaktır.*

İkinci olarak, tartışmaların içeriği de, Hareketin siyasî pratiğinden tamamen kopuk olmakla sınırlandırılmıştır. Bazı muhaliflerin geniş tartışmalarda «kendilerini harcama-ları»na izin verilir, ancak bu eleştirilerin sonuçlarına pratikte raslanmaz. O zaman, bazı ana ve kritik noktaları değ-meye de izin verilir, örneğin Hareket içinde demokrasi ya da teoride dogmatizm vb. Bir süre sonra birisi konuyu özetleyip tartışmaya «son verir», canlı bir tartışma geçtiğini, birçok görüş açısının ortaya çıktığını belirtir ve böylelikle hiçbir şey olmamış gibi her şey unutulur.

Bergen'deki bölünmeden sonra muhalafetin görüşlerini kabul eden bazı üyeler vardı ve tartışmalar Bergen dışında üniversiteler ve bazı başka birimlerde de başlatıldı. Ama liderler, bu tür görüş ayrılıklarını, böyle bir tehlike karşısında örtbas ederler; bunu özellikle yeni Öğrenci Federasyonu'nun (NKS) Merkez Komite seçimi için adaylık süreci sözkonusu olunca da gördük. Kimlerin aday gösterilebileceği konusunda «koşullar» getiren liderler, yeni Merkez Komite'ye muhalif şüphesi altında hiçbir kimsenin aday gösterilmemesini sağladı. Üstelik Hareketin «çizgi»sini bütün değişik evreler boyunca onaylamış olmak gerekiyordu. En önemli ölçüt «diderlere sadakatti». Yalnızca *bugünün* sorunları karşısında «birlik» olmakla yetinilmiyor, Hareketin «şanlı» geçmişi konusunda da aynı görüşte birleşmiş olmak bekleniyordu.

Ancak «zararsız» sorunlar tartışıldıkça, ya da tartışmalar pratik çalışmaları bağlamadıkça, iç demokrasinin iyi işlediği düşünülebilir. Ve üyeler temel eleştiri biçimleri geliştirecek teorik temelden yoksun olduğu sürece bu böyle devam edecektir. Ama sağlam bir muhalafet ortaya çıkıp Marksist teoriyi yorumlama tekelinin liderler elinde toplanmasını kurcalarsa hemen her şey değişir. İşte ilk kez o zaman içerdeki demokrasi gerçekten sınanmış olur.

* Demokratik merkeziyetçilikte önemli olan eleştirilerin kademelerden geçerek doruğa ulaştıktan sonra, genel politikaya katkıda bulunmasıdır. Taban ve tavan arasındaki canlı alış veriş ancak böyle sağlanır. Bu yapılmaz, daha doğrusu eleştiril, parti çalışmasının yapıcı öğelerinden biri haline getirilmezse, alt kademelerdeki bütün tartışmalar kişisel bir iç boşaltma ediminden öteye geçmez.

POLİTİKANIN ÖZEL ELLERDE OLUŞTURULMASI VE MUHALEFETİN ATOMLAŞTIRILMASI*

M-L Hareketinin örgütlerine kabul edilmenin ölçülerini bilenler, «eğitim görmüş bir Troçkist» dışında herkesin bu örgütlere girebileceğini de bilir. Liderliğe «bağlılık» gösteren ve birçok kereler partiye aykırı gelecek görüşlere göre hareket etmeyen herhangi bir kişi parti üyesi olabilir. Böylece, «bilinçli» sayılmayan bir kimsenin şüpheciligi, muhalefeti ya da kuşkuları, onun Parti üyeliği için bir engel olmaz. Bu adam kazanma politikasının sonucu, belli «sapmalara» düşen veya belli parti politikalarına karşı olan birçok üyenin örgüt içinde bulunabilmesidir. Bir araya gelebilseler, bu üyeler oldukça güçlü bir muhalefet potansiyeli yaratabilirler. Ama, biraz garip özellikte bir muhalefet olarak kalır bu. Örgüt içinde inançları için mücadele verme hakkından daha başlangıçta feragat etmiş gibidir —çünkü üyelik anlaşması üyenin M-L Hareketin, yani liderlerin görüşlerinden ayrıldığı noktalarda etkin olarak çalışmamasını gerektirir. M-L Hareket içinde «sapanların» böyle davranmalarına yol açan birkaç neden vardır; «başka alternatif yok», «ancak burada bir şeyler yapılabilir», «örgütsüz birey olmak imkânsızdır», «M-L hiç değilse en etkin», v.b. Böylece, üye olması ısrarına dayanamayıp verilen tavize sayısız yeni tavizler eklenir; üye M-L üyesi olmanın bazı yutulmayacak görüşlere katılmayı gerektirdiğini anlayarak yatsır.* Bu görüş ayrılıklarının teorik ve «soyut» sorunlarla ilgili olduğu, hemen şu anda yapılması gereken somut işleri etkilemediği düşünülür. Sonra, bir yanda kişilik, öbür yanda da nüfuz edilmez, soyut M-L Hareketi arasında bir garip avuntu bulunur.

Özellikle AKP içindeki aydınları etkileyen bu mekanizma bu çeşit muhalefetin Parti politikasını genel olarak yönlendirecek şekilde sesini çıkarmasını imkânsızlaştırır. Parti çalışması, başlıca itirazlarının dolaysız bir önem taşımadığı alanlarda yürütülen pratik çeşitten bir çalışmadır - böylece, çelişik durumları keskinleşmeden AKP içinde kendilerine bir «yer» bulurlar. Aynı zaman, Parti politikasının ikinci derecede önemli işlerinde ve bazı teorik sorunlarda görüşlerini yazılı olarak bildirmelerine bir dereceye kadar izin verilir. Ama bu ya Parti'nin kıyısındaki ya da tamamen dışındaki organ ve yayınlarda yapılabilir. Merkezî yayınlarda, örneğin *Klassekampen*'de bu çeşit üyelerin tabii hiçbir etkisi yoktur. Böylece Hareket içindeki en önemli teorik güçler, hiçbir *bağıtlı* teorik çalışmaya katılamaz; yani, pratik politikayla bağıtlı bir ilişki içinde çalışamazlar. Bu durumda hâlâ Parti içinde kalanların, kalmakta özel gerekçeleri vardır ve bu gerekçeler Parti'nin, yani Parti liderlerinin Parti politikasıyla ilgili gerekçelerinden farklıdır.* Harekete katılmanın öncülleri, böyle, Parti yönetiminin, Harekete niçin katıldığını açıklamak için ileri sürdükleri öncüllerden farklı olur.¹

Bu fenomenlerin anlamı nedir? Son kertede, partiyle *bireysel* bir ilişki. İgi, Hareketin kendi sorunları üstünde *değil*, Hareketin işçi sınıfıyla sorunsal ilişkisi üstünde de *değil*, «Harekete karşı *benim* sorunsal *ilişkim*» üstünde yoğunlaşır. Sadece «*benim* sorunum» çözülüyorsa, şu halde en önemli, varoluşsal sorun çözülmüş demektir. Politika kişiselleşir. Teori

* Benzeri kuruluşlarda, benzeri deneylerden geçmeyenler, AKP'deki «muhalefet» konusunda bu yazıda söylenenleri biraz çelişik bulabilirler. Yazıda yaptığımız zorunlu kısaltmalar da bazan gelişme çizgisini izlemeyi güçleştiriyor. Bir kere, AKP'nin «keskin» bir evreden legaliteye geldiği unutulmamalı. Böylece, önceleri hiçbir muhalefete imkân verilmeyen, sonraki yaygınlaşmada muhalif görüşlerin varlığı kaçınılmaz oluyor. Ancak, belli bir muhalefetin zorunlulukla varolacağı düşünülerek, bu muhalefetin bir araya gelmesi etkili bir şekilde engelleniyor.

* Tabandaki üyenin yaptığı işler çok zaman örgütün genel politikasından bağımsız gibi görünür. Görünüşte her devrimcinin yapabileceği, yapması gereken işlerdir bunlar. Bu düşünceyle üye, genel politikayı benimsemese de işini yapmaya devam eder. Böylece de sonunda bir yanlıştın güçlenmesine katkıda bulunmuş olur.

* Yani üye örgütsüz kalmamak için, pratik çalışma yapabilmek için ve benzeri nedenlerle harekete katılmaya razı olur. Oysa liderler onların genel politikaya gönül vererek Harekete girdiklerini söyleyerek reklam yaparlar.

Birikim 11/46

ile pratiğin ayrışımı, dogmatik iyimserlikle gerçek durum arasındaki ayrım, Hareketin burjuva kamuoyundaki görünümü ile temeldeki şüphecilik ve *kuşkun*un gizlendiği, Hareketin tabanındaki bireysel dünya arasında bir ayrışma şeklinde ortaya çıkar.

Politikayla böyle bir ilişki muhalefet potansiyelinin atomlaşmasına yol açar. Bu durumda herkes, *başkalarının* da aynı kuşkuları paylaştığından habersizdir. Kuşku, *kişisel zayıflık* gibi görünür; muhalefet, kişisel bir ahlâki ilişkiye dönüşmüştür - bu, bir çeşit müzmin vicdan azabı haline gelir. «Çizgide kalmak» için kendini zorlayan M-L'cinin inanç ihtiyacı dünyada yeni görülen bir olay değil.*

Ama kişisel düzeyde başka çeşit M-L muhalifleri de görüp tanıyoruz: İkilem içindeki M-L'ci, sinik, M-L'ci, alaycı M-L'ci. Böyle tutumlar üyelik süresinin ilk evresi, örgütte hızlı bir yeniden kuruluş olduğu hayalî ve ilk toyluğun geçirilmesinden sonra ortaya çıkar. *Edilginliğe* ve *ylgınlığa* düşmek bu gibilerinin ortak sonudur. Böyle tavırlardan —vicdan azabından da olamadığı gibi— gerçek bir muhalefet oluşturmak mümkün değildir.

EYLEMCİLİK VE LEGALİZM - İKİ ÇELİŞİK EĞİLİM

M-L Hareketin buraya kadar yapılan analizi ve betimlemesi, Hareketin gelişiminde katıksız mantıklılığı temsil eden bir tek eğilim ve tek bir gelişme yönünün mümkün olabileceği düşüncesini yaratmamalıdır. 1971'de birkaç gelişme yönü ihtimali vardı. Ama belirli bir aşamada, «geriye dönüşü olmayan noktaya» varıldı, dolayısıyla bazı gelişme yolları artık tamamen ya da uzun bir süre için kapanmıştı.

Her Partinin gelişimi için geçerli olan bu durum İsveç Solunun gelişmesinde çok açık bir biçimde örneklenir. İsveç'te 1970 yılında geniş bir çapta bir bölünme süreci oldu, öyle ki, Norveç M-L Hareketinde eğilim olarak beliren şeyler, İsveç'te birkaç ayrı örgüte bölünerek birbirlerinden bağımsız hale geldi. İsveç'teki durum, değişik eğilim ve gelişim yönlerini açık seçik, kendi «iç mantıkları» içinde incelemeyi mümkün kılar - Norveç'teki durumda bunu yapmak güçtür.

Tüm toplumsal gelişimin sonucu olarak ortaya çıkan sürekli yeni siyasî sorunlar her partide olduğu gibi kendini gösteriyordu ve bunlara cevap oluşturma girişimlerinde tartışmalı eğilimler belirliyordu. Ama artık, dış toplumsal durumla ilgili sorunlar örgütü sıkıştırdığı için, örgüt siyasî bir etken olarak varolmak istiyorsa bunlara bir cevap bulmak zorundaydı.

M-L Hareketin gelişimi, 1971 yılında «evcilliği» ve «ilkesizliği» seçtiği halde, hâlâ çelişkili bir gelişimdir. Yeni ideolojide de açıklığa kavuşmamış iç çelişkiler vardır. Bunlar öyle çelişkilerdir ki, şu anda Norveç'te olandan daha keskin bir sınıf mücadelesi olduğunda, bu çelişkiler oldukları gibi ortaya çıkacaktır. Böylesine yoğunlaşmış bir durumda patlak verecek bir kriz anına kadar bu çelişkiler M-L Hareket içinde birbirleriyle yarışarcasına bir arada varolacak ve siyasî kararlılığın kaynağı olmaya devam edeceklerdir.

Bu iki eğitim arasında, eylemcilik ve *legalizm* adını verdiğimiz fark 1971'de ortaya çıkan yeni durumdan kaynaklanır.

* Bu çeşit hareketler bütün dünyada bir çeşit duygusal şantaj yöntemi kullanırlar. Önce sempatizanlara en doğru, en devrimci hareketin bu hareket olduğu kabul ettirilir. Hareket dışında kalmanın devrimcilik dışına düşmek olacağı belirtilir. Sonra, tek tek olaylarda eleştiri geldikçe, yanlışlar olabileceği, her şeyin «pratik içinde» düzeleceği söylenir. Ama eleştiri kişisel konuşma çerçevesini aşıp çizgiyi etkileyemediği için düzelen bir şey yoktur; tersine, perakende olay ve eylemlerin kendiliğindenliği içinde yuvarlanılır. Böylece üye onaylamadığı bir yığın şeye katılmak, «arkadaşlardan ayrı düşmemek» için yığınla olmayacak şeyi sineye çekmek zorunda kalır.

Birikim 11/47

Öte yandan yeni «evcil ideoloji de —bu noktada eski sol evreye benzeyerek— «yalnızca halkın kendi mücadelesinin yararlı» olduğunu vurgular; bu da onun legal, parlementer etkinliğiyle çelişir. (Bkz. 1. Kongre Kararları s. 40) Bu, «cephe», «eylem birimleri», vb. yaratma konusunda yoğun çabalar gösterilmesine yol açar. Hareket, kendini «halk örgütlerinin» yaratıcısı ve önder olarak görür. Ve ideolojik ögeden daha az önemli bir nokta: bu eylemcilikle örgüt kendini SV'den* ayırır. Bu çok önemli bir noktadır, çünkü arada bu fark olmazsa Hareket'in varlık nedeni ortadan kalkacaktır. Salt ideolojik bir bağ olan Çin'e bağlılık ve Sovyetler'e karşı saldırganlık dışında, kendine özgü bir görünümünden yoksun kalacak ve çok daha büyük SV yüzünden yandaş toplamakta da güçlüğü uğrayacaktır. Hal, AKP ve SV arasında pratik - siyasi bir fark görmekte güçlük çekecek, yani AKP'yi ayıran bir şey olmazsa SV'yi tutacaktır. (Bu tür eğilimler 1973 parlamento seçimlerinde etkili oldu ve AKP liderlerince de kabul edildi.)

Öte yandan, bugünkü zayıflamış sınıf mücadelesi ortamında eylemciliğin karşılaşılabileceği *sınırlamalar* vardır. Çalışan kitlelerin büyük çoğunluğu kendi çıkarları için böyle bir bağımsız mücadeleye önderlik etmeye hazır değildir. Sendikalar ve küçük köylü konfederasyonları gibi kitle örgütlerinde M-L'in hiçbir etkisi yoktur; dolayısıyla burada «kitle mücadelesi»ne öncülük etmek ve böylece kesin çizgilerle belirlenmiş bir politik görünüm kazanmak imkânsızdır. Bu örgütlerin başlattığı eylemlerin karakteristiği legal ve reformist hedeflere yönelik olmalıdır. (Ücretlerin dondurulması karşısında 1970 - 1971'de girilen grevler dışında)*

Böylece, pratikte, M-L Hareketinin eylemciliği ancak *orta tabakaların* bazı kesimlerinde bir etkilene gücü gösterebiliyor. Ayrıca, eğitim, sağlık, kültür gibi devletin finanse ettiği sektörlerde, bu üretken olmayan sektörlerde devletin bütçe politikası sürekli bir çatışma potansiyeli yarattığı için —ve bu alanlardaki mücadele geleneği zayıf olduğu için— M-L Hareketi kendisi için bir tutanak noktası bulabiliyor. M-L Hareketinin toplumsal tabanı da —böyle bir nesnel tabanın varlığı iddia edilebilirse —sadece buradadır.*

Ama orta tabakalar arasında bile eylemciliğin geniş ve *kalıcı* bir karakteri yoktur. Belli talepler çevresinde gürültülü bir ajitasyon yapmak kolaydır, ama «yeterince sıkı savaşır-sak haklarımızı kazanırız» sloganıyla özetlenen voluntarist anlayışı uzun zaman egemen kılmak o kadar kolay değildir. Çünkü pratikte her zaman bu taleplerin pek azının yerine getirildiği görülüyor. Mücadele içinde adam kazanarak «taze kan» sağlama politikası için bu durum her zaman ciddi bir sorun yaratmıştır. Bu eylemcilik olmayınca da, önemli bir adam kazanma mekanizması çalışmaz hale geliyordu. Bu çelişkinin çözümü için ilkin birçok yeni ve tecrübesiz üyenin sürekli olarak saflara alınması yöntemine başvuruldu. Coşkulu ve basit «halka hizmet edin» ideolojisiyle bunlar eyleme sürülebiliyordu. Böylece alınan sonuçların verimsizliğinin yarattığı sakıncalar hafifletildi; örgütün kamuya açık içsel hayatında da çelişkiler hafifletildi. Daha önceleri eyleme katılan eski üyelerin edilginleşmesini ve umutsuzluğa kapılmasını bu

* SV: Sosyalist Seçim İttifakı. 1973 seçimlerinde Komünist Partisi, Sosyalist Halk Partisi, İşçi Partisi'nden ayrılan bir grup (AKK) ve bağımsız sosyalistlerden bir grubun bir araya gelerek oluşturdukları ittifak. İttifakın giderek bir Parti haline gelmesi ihtimali tartışıldı. Komünist Partisi uyuşmayınca ittifaktan ayrıldı. AKP bu ittifaktan ayrıldı. AKP bu ittifaktan baştan karşısına almıştı.

* Bu tarihlerde işverenler sendika liderleriyle anlaşıp ücretleri dondurdular. Bunun üstüne işçiler yer yer «kanunsuz» grev hareketlerine girişti. Bu, normal ekonomik mücadele sınırlarını aşan bir eylem oluyordu.

* Yazıda, işçi sınıfının keskin hareketlere karşı tavrı —olumlu ve olumsuz yanılarıyla — gerçekçi bir şekilde inceleniyor. İşçi sınıfının bu verimli durumunu değerlendiremeyen M-L ve benzeri hareketler, kısa vadeli keskinliklere daha yatkın orta tabakalarda kendi kafa yapılarına daha uygun bir çalışma ortamı bulabiliyorlar. Köken olarak da zaten bu tabakalardan geldikleri için, orada daha rahat diyalog kurabiliyorlar. Tabii bütün bunlardan da olumlu bir sonuç çıkması mümkün değil.

yeni üyelerin patırtısıyla gizlemek mümkün olur.* Politik durumun sürekli «iyiye gittiği» inancına dayanan yeni ve saf iyimserlik coşkusunun kısa bir süreden fazla devam etmesine zaten imkân yoktu. Gerekli Marksist eğitim ve iç tartışma —dolayısıyla uzun vadeli, sabırlı bir perspektif— olmayınca, yeni üyelerden bazılarının da giderek edilginleşmesi kaçınılmaz oluyordu. Bu ilişki özellikle sınıfsal konumu gereği en büyük coşkulara en bıkın karamsarlık arasında denetlenemeyen bir gelgitin kurbanı olan orta tabakalar arasında yaygındı.

İşçi sınıfının, toplumda kesin ve kolayca tanınabilir bir yapısı olduğu için zorunlu olarak sürekli bir karaktere sahip bulunan kapitalizme karşı mücadelesi karşısında bu çeşitten «halkın mücadele»leri konjonktürel, çoğu kez zamanı sınırlı bir aktüellikleri vardır ve sınıfsal açıdan bakıldığında daha az homojen gruplarca yürütülür. Dolayısıyla harekete katılanlar yalnız eylem sırasında birbirleriyle temas eder; bu nedenle, ortak deneylerin ve ortak anti - kapitalist bilincin yaartılması güçleşir.*

Hareketin liderleri hiçbir zaman Hareketin temelinde yatan çelişkilere nüfuz edemedikleri için, Hareket çelişkilerle dolu bir bütün haline gelmiştir. Çelişkiler değil, bunların bazı yansımalarını çözmeye çalışmışlardır. Sonuç, iki kutup arasında «diyalektik - dışı» ve içeriksiz bir gidip gelme olmuştur: eylemcilikle legalizm, işçi sınıfı arasında köklenme isteğiyle Hareketin belirgin kişiliğini kaybetme korkusu, oportunistleri «ıkna etmek» için teorik eğitim zorunluğuyla teori düşmanlığı ve ilkesiz adam kazanma eğilimi arasında. M-L Hareketi bu nedenle kendisini politik bir kararsızlığa mahkûm eden bir durumda kısıp kalmıştır.* Bugünün Sovyetler Birliği konusundaki ideolojik «yeniden silâhlanma» bu ikilemin dışavurumlarından biridir. Kampanya 1974 yazında içsel olarak başladı, sonra dışı açılarak S-V'ye karşı bir saldırı biçimine büründü. Liderler, S-V'nin en kolay bu noktadan yara alacağını doğru tahmin etmişlerdi. Böylece, örgütlerinin kişiliğini eylemcilikte aramaktan vazgeçerek ideolojik düzeye yöneldiler.

Bu ideolojik saldırının yol açtığı sonuçlardan biri bilinen eski çelişkilerin yeniden üretilip ortaya sürülmesidir. «Sosyal emperyalizm» üstüne içsel eğitim kampanyasının ardından her zaman biri çıkıp örgütün bugünkü durumunun toplumsal kökenleri üstüne sorular sormaya başlar. Sovyetler'de, 50'lerde belirli bir anda, her nasılsa başlayıveren kapitalizme dönüş üzerine uydurulmuş peri masalını yutmakta güçlük çeken biri mutlaka ortaya çıkar. «Stalin sorunu» denen sorunun yeniden ortaya atılması için böylece her şey hazırlanmış olur. On yıldır biriken ideolojik tortular arasından yol bularak M-L Hareketinin ideolojik kaynağına varılır.*

SONUÇ : M-L HAREKET VE İŞÇİ SINIFI

SUF/MLG üyelerinin sınıf bileşimi, bu örgütlerin içinden çıktığı ve içinde çalıştığı toplumsal tabakalar, yani öncelikle gençlik ve üniversite öğrencileri tarafından belirlenmiştir. Öğrenimlerini bitiren öğrenciler, öğretmenler, kültür işçileri, sağlık personeli, vb. ileride hayata atıldıkça M-L Hareket bu ba-

* Orta tabakalardan, özellikle öğrencilerden «adam kapmak» için uygulanan eylem biçimleri, işçi sınıfına aykırı gelir. Türkiye'de de birçok hareketin üniversite çevreleri içinde kapanıp kalmasının nedeni budur. Doğru yol, güçlü işçi hareketinin devrimci öğrenci hareketini kendine çekerek yönlendirmesidir. Öğrenci hareketinden işçi hareketi yönlendirilemez.

* Kapitalizme karşı mücadele, çoğu zaman kapitalizmin kendi zamansallığıyla belirlenir. Bu zamansallık, orta tabaka, özellikle öğrenci eylemlerinin geliştiği güzel zamansallığından farklıdır. Birinde çok bir şey olmuyormuş gibi bir görünüm, ama bunun gerisinde hiç değilse rasyonel ve sürekli bir mücadele, ötekinde ise çok şey oluyormuş görünümü altında bir kopukluk ve dağınıklık vardır.

* Gerçek kitle hareketiyle kurulmuş somut bağları olmadığı için, legalizme geçme kararları da soyutta kalıyor ve o zaman AKP'yi herhangi bir reformist örgütten ayırd etmek güçleşiyor. Fark, yalnız yapılan edebiyatın keskinliğinde. Bu keskinlik de son zamanlarda, bütün dünyada, Sovyetlere karşı sürdürülen kampanyada belirleniyor. Norveç'deki anti-Sovyetik saldırı sonuç verdi, Sosyalist Seçim İttifakı içindeki anti-Sovyetik eğilimleri körükleyerek bu ittifakın yaşamasını imkânsızlaştırdı.

* Sovyetlerin bugün kapitalizme döndüğünü kabul eden biri, bunun kökenlerini arayınca, oldukça tutarlı bir gelişme çizgisi görür. O zaman Maoistlerin yaptığı gibi her şeyi Stalin'in ölümünden başlatmak saçmalaşır. Bu mantıkla, her şeyin Bolşevik örgütlenme bozukluğundan çıktığını söylemek de mümkündür.

sit mekanizma yoluyla toplumsal bileşimini zenginleştirmiş olur. Toplumsal bileşim *orta tabakalar* içinde zenginleşir.*

AKP'nin geçmişteki veya şimdiki politik pratiğine ilişkin hiçbir şey bu örgütü «Norveç İşçi Sınıfının örgütlü devrimci öncüsü» yapmaya yeterli değildir. (Bu sıfat AKP'nin parti programında yazılıdır.) Norveç işçi sınıfının kendisinin, AKP'yi kendi öncüsü olarak görüp görmediği sorusu AKP liderlerinin aklına hiç gelmedi herhalde.*

SUF/MLG 1970'lerdeki grev mücadelelerinde etkileri genellikle abartılmıştır. Hiçbir yerde *politik bakımdan kalıcılığı* olan bir yol açmamışlardır. Sauda'da AKP'nin Kızıl Seçim İttifakı sadece 19 oy almıştı. En büyük başarıyı Odda'dan kazandılar: 94 oy. Bu, % 1.7 oy oranı demek oluyordu ve yalnız burada aldıkları oyun oranı % 1'i geçmişti.*

AKP'nin «Kızıl Seçim İttifakı» sonuç olarak 9360 oy aldı. Bu, AKP ve Kızıl Gençlik örgütlerinin oy verme yaşına gelmiş üyelerinin sayısıdır. Buna, en sadık sempatzanları da ekleyebiliriz.

AKP'nin sınıf bileşiminde egemen öge orta tabakalardır. Üyelerin çoğunun sendikalı olduğunu iddia ederler, ama bunun nedeni Norveç'de memurların ve beyaz yakalıların da sendikalı olmasıdır. Ama sınıf bileşiminde proletaryanın sayıca ağır basmaması, işçi sınıfının içten ve dıştan desteğini kazanmamayı *gerektirmez*; proletaryanın çoğunlukta olmasının bir doğru politika garantisi olamayacağı gibi (Norveç İşçi Partisi'nin gelişmesinde olduğu gibi).* Ama M-L Hareket söz konusu olduğunda, işçi sınıfıyla ilişki kesikliğinin temeli bazı ideolojik eğilimlerdir; bu, sınıfla işçi arasında olumlu ve gelişen bir dinamiği imkânsızlaştıran bir ilişkidir. İşçi sınıfından ideolojik uzaklık, Hareketin toplumsal bileşimiyle biraz daha vurgulanır. Kendini işçi sınıfıyla misyonerce özdeşleşmesi tamamen çarpık bir durum yaratır (sınıf tavrı metafiziğinde görüldüğü gibi) ve işçi bu harekete karşı büyük bir yabancılaşma duyar. İşçi sınıfıyla bu ilişkiyi yaratan etken dışsal bir şey değil, Hareketi oluşturan ilkenin kendisidir. Son yıllarda M-L Hareketi sekter görülen bazı dışsal biçim ve etkilerinden arındı; daha nazik ve dost bir tavır aldı, «birlik» üstüne güzel güzel konuşmaya başladı; bir yandan eski kurlar üzerine özeleştirme yaptı. Siyasî hisimlarına karşı tavrıları (bazı istisnalarla) daha ılımlıydı.* Öyleyse —bütün bu reformlardan sonra— işçilerle ilişki kurmayı imkânsızlaştıran şey nedir?

Bu sırrı M-L Hareketinin ideolojisinin özünde, çok merkezli ve çok belirgin olduğu için göze çarpmayan bir özellikte buluyoruz: hiçbir zaman zayıflamayan *iyimserlikleri*. Bu kolaycı voluntarizm her zaman işçi sınıfının liderlerinin burjuva reformcuları olduklarını, Sosyal Demokratların mücadeleyi sabotage ettiklerini ileri sürerek kendini avuttu. Bu liderlerin maskeleri bir düşürülebilse işçiler uyanacak ve öz - «öncülerini» izleyeceklerdir. Sonuç, olur olmaz her zaman işçilere karşı mücadele, eylem ve sınırsız sayıda talep konusunda yapılan partitili ajitasyondur.

Ama işçiler kayıtsız kalır, çünkü kayıtsızlıklarının nedeni liderlerinin ihanetinden biraz daha derindedir; *sorunsuz iyimser dünya görüşü, işçi sınıfının son 40, 50 yıldır edindiği ortak deneyle hiçbir şekilde uzlaşmaz çünkü: 1920 ve 1930'lardaki*

* Yani hareketin kökeni öğrenicilerdir, ama onlar meslek sahibi oldukça harekete çeşitli mesleklerden insanlar girmiş gibi görünür.

* Bu çeşit hareketlerin hepsinde böyle. Birtakım gençler işçi sınıfı için en doğru olanı işçi sınıfının *dışında* kararlaştırırlar. Kendileri, «en doğru» olduklarına inandıkları için, işçilerin de bunu anlayıp kabul etmesini beklerler.

* 1973 seçimleri anlatılıyor. «Kızıl Seçim İttifakı», yalnız AKP'den ibarettir! Sauda, büyük bir endüstri merkezidir. AKP burada kanunsuz direniş yönettiği iddiasındaydı.

* Bugünkü dünyada proletarya örgütlerinin karşılaştığı güçlükler bunlar. Aşağıda, öncü ile kitle ilişkisinin aksaklıkları üstüne oldukça aklı başında bir analiz göreceksiniz. AKP misyonerliği bizde de hâlâ yaygındır. Türkiye'de işçilerin sosyalizme merak duyduğu ve «aydın»lardan bunu öğrenmeyi istediği bir konjonktürde, öğrenci devrimciler işçilere ters bir tavır ve dille birtakım soyut sorunlar üstüne ahkâm keserek ve birbirlerini suçlayarak büyük bir kafa karışıklığı ve gidecek bir antipati yarattılar.

* Tabii Sovyet yanlısı Komünistlere karşı sertleştirdiler. Ama, bir zamanlar Faşist dedikleri Sosyalistlerle barıştılar, liberalere karşı yumuşadılar. Bizdeki Maoistlerin, örneğin Ecevit veya Aybar gibi kimselere karşı değişen tavrılarıyla karşılaştırılabilir bu taktik.

ciddî yenilgiler, bundan sonra Uluslararası İşçi Hareketinde başgösteren buhranlar gibi.

İşçiler ideolojiden yoksun «beyaz, temiz kâğıt parçaları» değildir. Fabrika içinde bile somut ekonomik talepler karşısındaki tavırları bütün politik tavırlarını belirlemez. Dolaysız taleplerden yola çıkan Maoist strateji bugünün Batı Avrupası için geçerli değildir. Çünkü kişilerin Sosyalist toplumu kurma *imkânı* konusundaki inançları son analizde sınırlıdır. Çoğu işçi sosyalizmi bir ülkü olarak görür, ama başarı şansını akla yakın bulmadıkça devrimci bir hareketi desteklemez. Serüvene girmektense sermayeyi reformlarla frenlemek onlara daha iyi görünür. İşçiler bu nedenle Norveç İşçi Partisi'ni ve Sosyalist Seçim İttifakı'nı desteklemektedirler.

İşçiler sosyalizmi başarıya ulaştırma imkânı konusunda şüphe duyuyorlarsa, bu, sınıfın toplu ve toplanmış tarihi deneyinin tamamen meşru bir sorunu olarak kabul edilmelidir. Sosyalistler bu sorunu görmez ya da cevaplandırmaktan kaçınırlarsa, politik olarak en etkin görünen işçi gruplarından tecrit olurlar. İşçi sınıfının tarihi deneylerinin Marksistçe analizi bu açıdan önemlidir. Yoksa bu «kötü deneyler» birikerek bir çeşit trauma haline gelecek ve Marx'ın dediği gibi «ölü kuşakların gelenekleri yaşayan beyinler üstüne bir kâbus gibi çökecektir.»*

İşçiler Sosyalizm için mücadele sorununu sadece bir iradî çaba olarak görmezler. İşçi hareketinde «iyi niyet»in eksik olmadığını bilirler. Onun çin M-L Harekete karşı yabancıdır, tavırları olumsuzdur. Bu kişileri işçi sınıfı hareketine karışan misyonerler gibi görürler. Bu görüşleri, son yıllardaki sekterlikten arınma çabalarına karşın, gerçekliğe tamamen uygundur. Misyoner tavrı M-L Hareketin temel bir ögesidir, çünkü «Halka hizmet edin» ideolojisi ile bağıntılıdır.

Paradoks, M-L Hareketin, 60'ların sonlarında orta tabakalarda beliren yeni devrimci iyimserlik ve çocuksu coşku temeli üzerinde yaratılıp gelişmiş olmasıdır. Hareketin bu temel karakteristiği onun işçi sınıfıyla temas kurmasını önlemektedir, çünkü bu iyimser coşkunluk eğilimleri işçi sınıfında hiçbir rezonans yaratmamıştır.*

İsevi kurtarıcı tonu, «Halka hizmet» zihniyeti, yeni Hareketin yapıcı ögesidir, geniş tabanlı bir devrimci parti yaratma çabasının temelindeki amaçtır. Aynı zamanda, gene bu zihniyet, işçi sınıfını uzaklaştırmakta ve böyle bir partinin kurulmasını engellemektedir. M-L Hareketin temel sınırlılığı, başlangıç noktasındadır.

M-L Hareket içinde politikaya gelmenin bireysel ahlâkî (varoluşsal) biçimi edebî ifadesini Dag Solstad'ın *Arild Asnes* 1970 adlı romanında bulur. Arild Asnes kişisel durumunu anlamlı görmeyen bir aydındır. Radikal aydınlar arasındaki başı boş teorik gevezeliklerde pratik bir perspektif bulamaz. So-nuç, kör bir olumsuzlamadır. Bu temel, anti - entelektüel tavrıyla, *kendi* kişisel sorununu çözmek için M-L Hareketin aşırı voluntarizmine yönelir. Kendisi bu voluntarizmin bilincinde değildir. Bu Hareketin temelini, tam da kendisinin aşmak istediği nokta olduğunu hiç anlamaz: yani, Hareketin kendisini özdeşlediği, ama bir parçası haline gelemediği sınıftan ve «halktan» kopukluk noktası. M-L Harekette «bir şey yapma» ihtiyacını doyurur. Arild Asnes'e başkalarıyla ortak olarak

* Marx'ın bu sözü 18 Brumaire'den alınmış. Önemli bir bağlam olduğu için, önceki cümleleri de hatırlatmak yerinde olur: «İnsanlar kendi tarihlerini yapar, ama bunu istedikleri gibi yapamazlar; kendi seçtikleri koşullarda değil, doğrudan doğruya geçmişin verdiği, aktardığı ve böylelikle karşılaştıkları koşullar altında yaparlar.»

* İşçilerin ideolojilerini belirleyen yapıların varlığı, işçi tavrında değişiklik yapabilmek için bu yapılar içinde sabırla çalışma gereği anlaşılmalıyınca, orta tabaka kökenli devrimci, kendini işçiye «dışarıdan bilinç» taşımakla yükümlü bir misyoner sayar. Aslında, kitabılığından, soyutluğundan kurtulsa bile, bu yaklaşımla bir işçi sınıfı devrimcisi olamaz. Bizde de sorun önceleri işçiye bilinç götürmekti. Bu yolda yapılan çocukluklar anlaşılınca, hareketin temeli değiştirilmeden, işçinin «anlayacağı dil» aranmaya başlandı. Oysa değişmesi gereken hareketin temelidir.

«bir şey yapma» imkânı verilir. SUF çevresine uçarcasına sürüklenir. Dayanışma duygusunu tadar, hayatı anlam kazanır. «SUF Çizgisi» konusunda duyduğu şüpheleri, akıl yürüterek değil, böyle şüpheler onun gözünde küçük burjuva entelektüalizminin ifadesi olduğu için silip atar.*

Arild Asnes bize, bir aydının kendi kendini yok etmesi sürecini gösterir. Marksist teoriyi yapmaya çalışan bir aydın olarak bu çabayı politik pratik içinde geliştirecek ve böylece kapitalizme karşı mücadeleye kendi katkısını sunacak yerde, aydınların kendilerini yok etmeleri gereğini örneklemiş olur. Arild Asnes bu pratik politik eylemde varoluşsal «anlamlılık» bulur, gösterilere katılır, kapı kapı dolaşıp örgüt dergisini satar, vb. İç toplantıların atmosfer ve üslubu onda silinmez bir etki yaratır. Aydın Arild Asnes hayatında hiçbir zaman böyle bir şey yaşamamıştır: Politik bir ortaklığa, burjuva bireyciliğinin karşısı olduğuna inanan bir ortaklığa bağlı olma duygusu. Büyülenmiş gibi bu ortaklığın tarihî misyonuna iman eder.

Ama işçi sınıfına «bağlanmak», gerçek bir «Marksist Leninist» olmak için utopyaya karşı yeni bir ilişki kurması, bütün şüphecilik ve karamsarlıktan arınması gerekir. M-L Harekette yeni olan şey yeni bir analiz değildir. Yenilik, utopyanın iyimser voluntarizmindedir.

Arild Asnes 1970'de içsel bir gelişmeye tanık oluruz. Bu, bir iç monologda dile getirilir. Böylece politikayı sadece düşünen kişisel dünya (sadece bireyin kendisinin ya da birkaç güvenilir arkadaşın nüfuz edebildiği bu dünya) ile bu politikanın gerçek varoluşunun bulunduğu içsel - kamusal dünya arasındaki anlatılmaz bölünme ortaya çıkar. Arild Asnes düşüncelerini yeni arkadaşlarına anlatmaz - politik etkinliğinde en çok onların payı olduğu halde. Örgütün iç hayatında bireyler birbirlerine yalnız dışsal politik tavırlarıyla kendilerini gösterirler.* Kendilerinden beklenen rolü oynayarak herkesin karşılıklı olarak birbirinden beklediği şeyleri yerine getirirler. Dolayısıyla politik ortaklık ters bir biçimde kurulmuş olur: Şüphecilik, kuşku, karamsarlık ve potansiyel muhalefete yer vermemek koşulu üstüne. Kişi, içsel hayatında bütün bunları baskı altına alır. Ama sonradan bunlar vicdan azabı, yılgınlık, alaycılık ve son olarak, ikilemler içinde politika sahnesinden uzaklaşma biçiminde yüzeye vurulur.

M-L Hareket bir tarikat olmak istemez, ama bir Parti de olamaz. Dolayısıyla ikisi arasında bir şey olur. Sorumlu görünebilmek için kılıktan kılığa girer, büyük bir rahatlık içinde kostüm değiştirir. İşçiler bu oyuna şaşabilir, ama karşılarında gördükleri şeyin «kendi» partileri olduğuna hiçbir zaman inanamazlar. Fazla «kusursuz»dur bu. Gerçek bir işçi partisinin hareketleri daha ağır, daha sakarcadır; iç çelişkileri ise açıkça ortadadır. Bugünün işçileri böyle bir partiyi benimserlerdi, çünkü orada kendilerini tanıyabilirlerdi. Sınıf ile Parti arasındaki karşılıklı ilişkilerin temeli, hem sınıf, hem de Partinin kendine daha fazla güvenmesi için gerekli ortak eğitim sürecinin temeli burada bulunabilirdi. Böyle bir süreç bugünün Norveç'inde başlatılırsa işçi sınıfının daha büyük bir çoğunluğu değişen iktisadî ve siyasî ilişkiler sonucunda harekete katılabilir. Bugünkü Parti örgütleri arasında, böyle bir eğitim sürecine en yakın olanı S-V'dir. Sınıf içinde böyle

* Burada anlatılan bu roman, AKP önderlerinin elinden çıkma, hareketin propagandasını yapma amacıyla yazılmış bir eser. Yazar ideolojisini olanca safiyetiyle koyduğu için, ideolojinin saydamlığı, yanlış bütün açıklığıyla sergiliyor. Aslında bizim yazarlarımızın da bunun tersini yapmaları, yani, varolan ideolojik çarpıklıkları bilinçli bir eleştiriyle sergilemeleri beklenirdi. Çünkü sol-içi eleştiride çok zaman edebî bilgi, teorik bilgiden daha yararlı olabilir.

* Bu da bizler için çok geçerli bir tesbit. Sağlıksız politik ortam yüzünden birbirimize güvenemiyor, eylemde yan yana gelsek de yoldaş olmuyoruz. Birbirimize politik boyutumuz dışında bir yanımla görünmekten korkuyoruz. Açık vermekten ürküyor, birbirimize gizli bir düşmanlıkla bakıyor, sonra en ufak fikir ayrılığında en düşmanca tavır alıyoruz.

bir gerçek hareketin başlaması durumunda M-L Hareket ya özel karakteristiklerinden vazgeçip harekete katılmak ya da kenarda durup gelişmeyi seyretmek alternatifleriyle karşı karşıya kalırdı.

Hareketin en olumlu yanı, işçi sınıfına karşı değil, soldaki öbür parti ve gruplara karşı işlevi oldu. Kendi yazgısına karşın, paradoksal bir şekilde, başkalarının kaderini etkiledi, özellikle de Sosyalist Halk Partisi sola daha fazla açıldı. S-V'nin bir örgüt olduğunu ilân etmesine de katkısı oldu. Böylece tarih, aktörlerin arkasından ilerledi.

¹ M-L Harekete karşı bu sorunsal ilişki, Sartre'ın 1950'lerde F.K.P.'ye karşı «varoluşsal» sempatican tavrına benzetilebilir. Merleau-Ponty'nin bu tutuma karşı eleştirisi bu bakımdan hâlâ geçerli (*Die Abenteur der Dialektik*).

ÖNCÜ KİTABEVİ

• — MARKSİZM — LENİNİZ'İN İDEOLOJİK VE POLİTİK DÜŞMANI: MAOİZM — Bilim İşçileri	15,—
• — İSYANCI «KOMÜN GÜNLÜĞÜ» Jules Vallès	25,—
• — KADIN VE MARKSİZM — K. MARX — F. ENGELS — V. İ. LENİN J. STALİN	20,—
• — ATEŞ — Henri Barbusse	30,—

ÖNCÜ KİTABEVİ — Babiâlli Cad.
No. 8 — Cağaloğlu — İstanbul